

Бризгалова Ірина Володимирівна,
викладач української мови та літератури,
Придніпровський державний
металургійний коледж,
м.Кам'янське

ФРЕЙМОВЕ СТРУКТУРУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нова доба, уже названа через інтенсивний потік інформації і нові способи її передачі інформаційною, вимагає й відповідних підходів до навчання гуманітарних дисциплін. Відтак, ми мусимо орієнтуватися в тих умовах, у яких будуть вчитися, розвиватися, зростати як професіонали, як активні члени соціуму наші учні. Передусім, варто зауважити, що сучасна людина змушена жити, навчатися, творити в динамічному інформаційному просторі. Якщо не вміти швидко орієнтуватися в потоці інформації, не мати навичок самостійного здобуття знань, можна втратити можливість професійного становлення й зростання. Ураховуючи це, варто знайти такі підходи, які б забезпечили швидку адаптацію випускника в новому навчальному середовищі.

Сучасне українське суспільство гостро потребує реального впровадження української мови як державної у широкий громадський загал, адже державний статус мови передбачає її пріоритетне використання в усіх сферах суспільного життя. Водночас українська мова є запорукою збереження й формування національних цінностей. У зв'язку з цим надзвичайно зростає роль навчальних закладів у підвищенні якості навчання української мови як предмета, що має різнобічні навчальний, розвивальний і виховний впливи на юне покоління, формує активну, творчу, національно свідому особистість, готову до діяльності у різних сферах життя. Для реалізації цих впливів необхідно постійно вдосконалювати сучасні технології, методи і форми навчання рідної мови та літератури.

Фрейм - стереотип, стандартна ситуація. Фрейм (англ. frame — «каркас, остов», «будова, структура, система», «рамка», «окремий кадр фільму» та ін.) — структура, що репрезентує стереотипні ситуації у свідомості (пам'яті) людини або інтелектуальної системи і призначена для ідентифікації нової ситуації, що базується на такому ситуативному шаблоні.

Для того, щоб виділити специфіку фреймового підходу в навчанні української мови, слід орієнтуватися на вимоги до рівня засвоєння змісту даної дисциплін. Мінімально необхідний рівень функціональної грамотності тих, хто вивчає українську мову, визначається, виходячи з пріоритетного комунікативного підходу і передбачає оволодіння всіма чотирма видами мовленнєвої діяльності (читання, говоріння, письмо, аудіювання). Таким

чином, основним завданням удосконалення процесу навчання української мови на сучасному етапі є пошук шляхів розвитку мовної компетентності в учнів, значимої для соціальної мобільності та функціональної грамотності. Функція фреймового підходу при навчанні української мови та літератури полягає в забезпеченні реалізації інтенсивного освоєння лексичних, граматичних та стилістичних норм української мови, умінь ефективно вирішувати основні комунікативні завдання спілкування на основі використання лексичних та граматичних ресурсів мови, витягувати інформацію, сприймати її та інтерпретувати. Фреймовий підхід обумовлює швидкість і якість навчання мови, а також формування уявлення в учнів про багаторівневу систему української мови (фонетичний, лексичний та граматичний рівні). Основні положення, що обґрунтовують застосування фреймового підходу в навчанні української літератури:

- подання лексичного, граматичного матеріалу українською мовою у вигляді фреймів дозволяє істотно підвищити якість і швидкість навчання;
- високоефективний спосіб стиснення мовної, дискурсивної інформації у вигляді схем, моделей, алгоритмів-сценаріїв називається фреймуванням;
- фреймова організація знань є основою розуміння і довгострокового запам'ятовування лінгвістичної інформації.

Поняття фрейму було введено М. Мінським у ході дослідження здатності людини до отримання інформації з використанням зорового каналу сприйняття. У первинному тлумаченні «фрейм» представляв собою «структури даних для представлення стереотипної ситуації зорового сприйняття»

Образи - результати відображення предметів і явищ у свідомості людини (Ожегов, Шведова). Образи є однією з форм репрезентації і зберігання інформації про навколишній світ у формі «квазікартинок». В основі створення образів лежать «відбитки» минулого досвіду сенсорної діяльності. Образи створюються шляхом «топографічної зйомки» репрезентивного об'єкта.

Скрипти - типи структур свідомості, види фрейму, що виконують завдання в обробці природної мови: звичні ситуації описуються скриптом як стереотипні зміни подій. Важливою властивістю скриптів є повторюваність слотів, ролей, одиниць і т.д., що входять до структури текстотворення.

Скрипт дозволяє розуміти не тільки реальну або описувану ситуацію, але й детальний план поведінки, яке пропонується в цій ситуації. Скрипти можуть бути не тільки оповідальними (вони дають розгортання лінії розповіді), але і локаційним (описують реорганізації у просторі або часі), логічними (показують лінію роздумів) і т.п. (КСКТ). Теорію скрипта ввів Р. Шанк. Вона заснована на тому, що вся пам'ять епізодична, тобто організована більше навколо особистого досвіду, ніж семантичних категорій.

Узагальнені епізоди - скрипти - представляють собою специфічні моменти пам'яті, які дозволяють робити висновки, необхідні для розуміння, заповнюючи відсутню інформацію. Інакше кажучи, це динамічна модель

пам'яті. Важливим аспектом є пояснювальні процеси, які представляють стереотипні відповіді на події, що залучають елементи незвичайних подій.

Теорія скриптів зводиться до наступних положень:

1) Всі концепції можна проаналізувати в термінах деякої кількості примітивних актів.

2) Вся пам'ять епізодична й організована в термінах скриптів.

3) Скрипти дозволяють індивідуумам робити висновки, тобто розуміти текст.

Гештальт-структури - когнітивні й психічні структури, які характеризують людське сприйняття і інтерпретацію дійсності (КСКТ).

Найбільш яскравим прикладом у теорії гештальтів є відмінність ПОСТАТЬ - ФОН. Суть цієї відмінності полягає в тому, що при сприйнятті будь-якого диференційованого поля одна їх його частин інваріантно виділяється; ця частина називається фігурою, а все інше - фоном, основою фігури;

Енграми виникають в результаті відображення зовнішнього оточення у свідомості людини, перш за все в вигляді образів речей та інших предметів. Вони виконують роль «опор» і є «своєрідні сліди досвіду».

Елементи предметно-схемного (предметно-образотворчого) коду (код - це система умовних позначень, сигналів, що передають інформацію (Ожегов, Шведова).

Стратегії - вибір необхідного слова, його пошук в пам'яті, а також спосіб створення нових слів та пропозицій (КСКТ).

Плани (план - заздалегідь намічена система діяльності, що передбачає порядок, послідовність і строки виконання робіт; взаємне розташування частин, коротка програма будь-якого викладу (Ожегов, Шведова).

Більше мікрорівневе поняття - **мікроознаки**, що фігурують у рамках взаємодіючих систем. Мовноподібні ментальні репрезентації, які являють «репрезентації мовних одиниць - слів та їх частин, пропозицій і пропозицій» (Селіванова).

Сценарії. Під сценарієм, одним з основних понять концепції М. Мінського, розуміється різновид структури свідомості. Сценарій виробляється в результаті інтерпретації тексту, коли ключові слова та ідеї тексту створюють тематичні («сценарні») структури, які добуваються з пам'яті на основі стандартних, стереотипних значень.

Фрейм - це структура представлення знань, організована навколо деякого поняття, яка, на відміну від асоціацій, містить дані про істотне, типове і можливе для даного поняття.

Крім того, фрейм має більш-менш конвенціональної природою і тому конкретизує саме характерне і типове в даній культурі. Фрейм відтворює «ідеальну» картинку об'єкта чи ситуації, яка служить своєрідною точкою відліку для інтерпретації безпосередньо спостережуваних, «реальних» ситуацій, з якими людина має справу в дійсності. Фреймові концепції дозволяють моделювати розуміння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вознюк О., Дубасенюк О. Перспективні напрямки підготовки майбутніх вчителів до інноваційної педагогічної діяльності / Нові технології навчання: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2020. Вип.94. С. 50–57
2. Толковый словарь русского языка; Ожегов, С.И.; Шведова, Н.Ю.; Изд-во: М.: ИТИ Технологии, 2006 г.; ISBN: 5-902638-10-0.